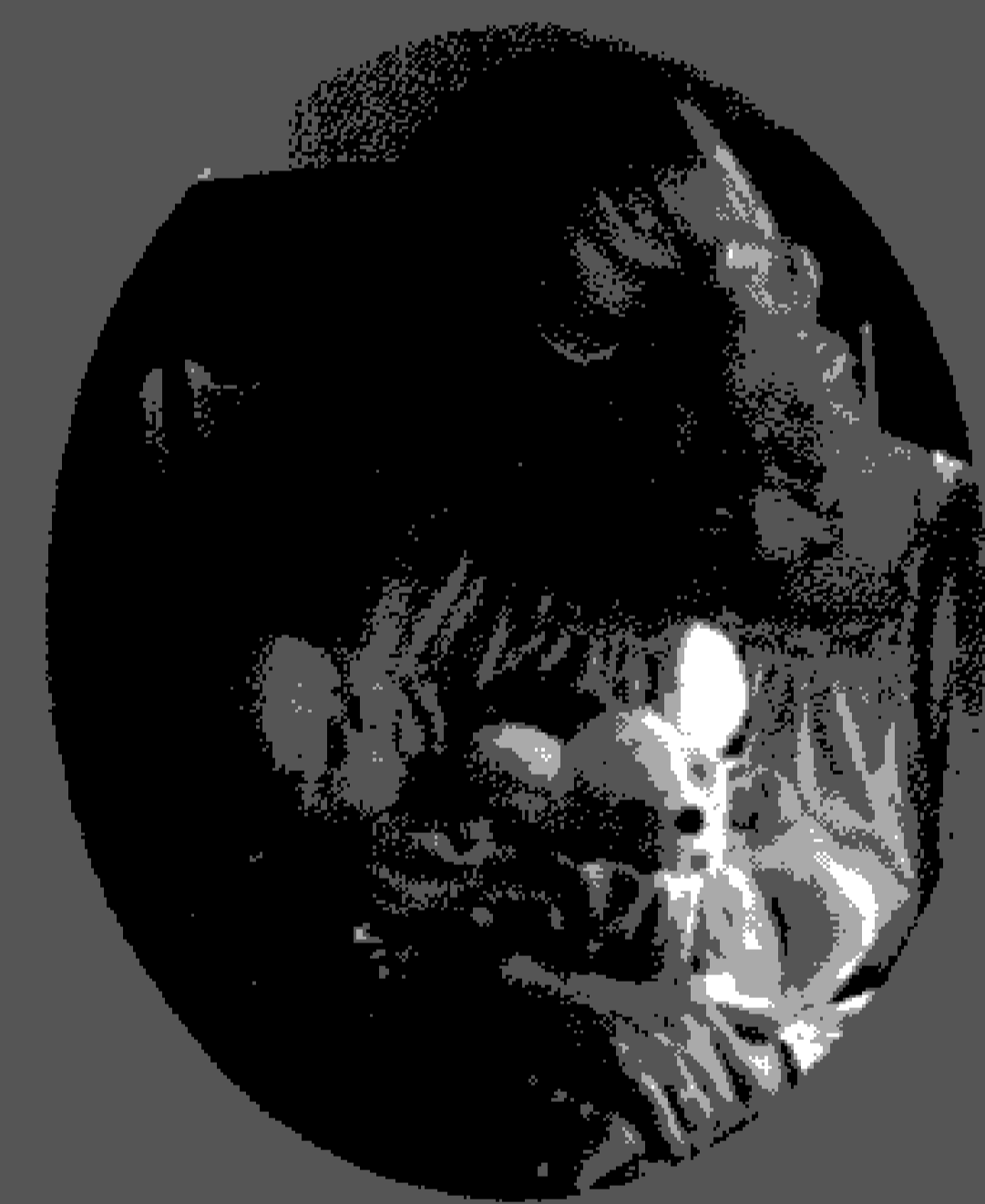

Αντωνίου Ευαγγελία - Βιβιλάκη Βικτωρία - Ρωμανίδου Αναστασία - Ντάγκα Δέσποινα - Βασιλάκη Ευαγγελία
Σουρανάκη Ευαγγελία - Κεφαλογιάννη Αικατερίνη - Λεονταράκη Ελένη

Η ΓΥΝΑΙΚΑ & το ΝΕΟΓΝΟ

στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Ιατρικές Εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης

Η Γυναίκα & το Νεογνό στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

ΔΩΡΕΑ

ΕΥΔΟΞΟΣ

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αρ. εισ. 79667

Η Γυναίκα & το Νεογνό στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

*Αντωνίου Ευαγγελία, Βιβιλάκη Βικτωρία, Ρωμανίδου Αναστασία,
Ντάγκα Δέσποινα, Βασιλάκη Ευαγγελία, Σουρανάκη Ευαγγελία,
Κεφαλογιάννη Αικατερίνη, Λεονταράκη Ελένη*

Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στον εκδοτικό οίκο **Icon Learning Systems**
για την παραχώρηση των εικόνων καθώς και για την άδεια χρήσεώς τους.

Σημείωση

Η Ιατρική είναι μία διαρκώς εξελισσόμενη επιστήμη. Δεδομένου ότι η νέα έρευνα και οι κλινικές εμπειρίες διευρύνουν τις γνώσεις μας, καθίστανται αναγκαίες οι αλλαγές στην εν γένει θεραπευτική αγωγή αλλά και ειδικότερα στις φαρμακευτικές θεραπείες. Ο συντάκτης και ο εκδότης αυτού τού βιβλίου έχουν διασταυρώσει τά αναγραφόμενα με πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες όσον αφορά στην προσπάθειά τους να παρέχουν πληροφορίες, που είναι πλήρεις και γενικά σύμφωνες με τά αποδεκτά πρότυπα κατά την χρονική περίοδο που έγινε αυτή η έκδοση. Παρ' όλα αυτά, δεδομένης τής πιθανότητας ανθρώπινου λάθους ή εξελίξεων στην ιατρική επιστήμη, ούτε ο συντάκτης ούτε ο εκδότης ούτε κάποιος άλλος συνεργάτης, που αναμείχθηκε στην προετοιμασία τής εκδόσεως αυτού του βιβλίου εγγυάται ότι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο βιβλίο αυτό είναι από κάθε άποψη ακριβείς και ολοκληρωμένες και αποκηρύσσουν κάθε ευθύνη για οποιαδήποτε λάθη ή παραλήψεις ή συνέπειες από τή χρήση τών πληροφοριών, που περιλαμβάνονται στο βιβλίο αυτό. Οι αναγνώστες ενθαρρύνονται να διασταυρώσουν τις πληροφορίες που εμπεριέχονται με άλλες πηγές εν τω παρόντι. Για παράδειγμα, οι αναγνώστες ενθαρρύνονται να διαβάζουν τό φύλλο πληροφοριών προϊόντος, που περιλαμβάνεται στη συσκευασία κάθε φαρμάκου που σκοπεύουν να μεταχειριστούν, για να είναι βέβαιοι ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στο βιβλίο αυτό είναι ακριβείς και ότι δεν έχουν γίνει αλλαγές στη συνιστώμενη δοσολογία ή στις αντενδείξεις για τή χορήγηση. Αυτή η υπόδειξη είναι υψίστης σημασίας όσον αφορά στά καινούργια και στά σπανίως χρησιμοποιούμενα φάρμακα.

ISBN: 960-399-445-6

Copyright © 2007 ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π.Χ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΕΠΕ
Τετραπόλεως 14, Αθήνα 115 27, Τηλ.: 210.7789.125 - 210.7793.012, 210.7483.148, 210.7489.411, FAX:
210.7759.421

Τα δικαιώματα της ελληνικής έκδοσης του παρόντος βιβλίου ανήκουν στον εκδοτικό οίκο "Π.Χ. Πασχαλίδης". Η δημοσίευση φωτογραφιών, η μερική ή ολική ανατύπωση, καθώς και η λήψη φωτοαντιγράφων από το βιβλίο απαγορεύονται χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

Πρόλογος

Αν. Καθ. Λιονή Χρήστου

Είναι εξαιρετική τιμή για μένα να προλογίζω αυτό το πόνημα των μαιών της Κρήτης, ένα πόνημα που έχει τις ρίζες του σε μια συλλογική προσπάθεια που ξεκίνησε πριν από χρόνια στο Περιφερειακό Σύστημα Υγείας - Πρόνοιας Κρήτης (Πε.Σ.Υ.Π.) σε μια περίοδο που έντονα συζητιόταν η αποτελεσματικότητα στη Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας.

Σήμερα το εγχειρίδιο αυτό έρχεται με ολοκληρωμένη μορφή να παραδοθεί στους αναγνώστες του, στους ανθρώπους που εργάζονται στα Κέντρα Υγείας και στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας φιλοδοξώντας ουσιαστικά να γνωστοποιήσει το ρόλο και τα καθήκοντα της μαιίας/ μαιευτή στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, αλλά και να εξετάσει τη συμβολή του επαγγέλματος αυτού στην πρόληψη της νόσου και στην προαγωγή της υγείας, στην κύηση, τον τοκετό και τη λοχεία, αλλά και στην έρευνα.

Η έκδοση του συμπίπτει με μια χρονικά κρίσιμη περίοδο στη χώρα μας στην οποία συζητιέται ξανά η αναδιοργάνωση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, αλλά και γενικότερα όταν προβάλλεται στη διεθνή βιβλιογραφία η συζήτηση για την κλινική αποτελεσματικότητα για την ανάδειξη μέτρων που διευρύνουν το χώρο της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας στις παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας υγείας.

Η συμβολή των μαιών / μαιευτών στην ιστορία της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας στη χώρα μας είναι αναγνωρισμένη από πολλών ετών όπως είναι αναγνωρισμένη και η σημαντική συμβολή των επαγγελματιών αυτών υγείας στη σύγχρονη ιστορία των Κέντρων Υγείας. Με το εγχειρίδιο αυτό προσδοκάται όχι μόνο η συμβολή στην περαιτέρω ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας αλλά και η ανάδειξη του ίδιου του επιστημονικού κλάδου και του αντικειμένου της μαιευτικής στην επιστημονική θέση που του αξίζει.

Ελπίζω και εύχομαι αυτή η προσπάθεια να είναι μόνο η αφετηρία και η απαρχή μιας ουσιαστικής συμβολής της μαιευτικής στη κοινότητα, μια αρχή που είναι βέβαιο ότι θα βρει μιμητές σε όλες τις υγειονομικές περιφέρειες της χώρας.

Χρήστος Λιονής

*Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης
Αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Έρευνας στη Γενική Ιατρική
Μέλος του Δ.Σ. Της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Γενικής Ιατρικής*

Πρόλογος

Καθ. Ιατράκη Γεωργίου

Είναι ιδιαίτερη τιμή για μένα το ότι μου ζητήθηκε να προλογίσω το βιβλίο "Η Γυναίκα και το Νεογνό στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας" που γράφτηκε από μαίες με μεγάλο ενθουσιασμό να προσφέρουν στον χώρο της εκπαίδευσης.

Το βιβλίο είναι γραμμένο με απλό και κατανοητό τρόπο, έχει πολύ καλή ταξινόμηση της ύλης και αποτελεί ένα ιδιαίτερα πολύτιμο βοήθημα για εκείνους που θέλουν να αντλήσουν σύγχρονη πληροφόρηση σε θέματα που αφορούν την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας.

Τέτοιες εκδοτικές προσπάθειες θα πρέπει να ενθαρρύνονται για να εμπλουτίζεται και η ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία με ενδιαφέροντα θέματα που αφορούν όλο το φάσμα των επαγγελματιών υγείας.

Είναι ιδιαίτερη χαρά μου που συνεργάζομαι με την κ. Αντωνίου Ε. (μια από τους συγγραφείς του βιβλίου) στον χώρο της εκπαίδευσης στο Τμήμα Μαιευτικής της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του ΤΕΙ Αθήνας και στα πλαίσια αυτής της έκδοσης μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω και την κ. Βιβιλάκη Β. για να διαπιστώσω την επιστημονική της ωριμότητα που αντικατοπτρίζεται και σε αυτή την έκδοση. Άξιες συγχαρητηρίων είναι και οι υπόλοιπες συγγραφείς: Ρωμανίδου Α., Ντάγκα Δ., Βασιλάκη Ε., Σουρανάκη Ε., Κεφαλογιάννη Α., Λεονταράκη Ε. Αυτή η συνολική προσπάθεια αποδεικνύει ότι κανένα επάγγελμα δεν μπορεί να ασκηθεί σωστά χωρίς τη βαθειά θεωρητική γνώση των αντικειμένων του.

Γ. Ιατράκης
*Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας
του Τεχνολογικού Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης*

Πρόλογος

Δρ. Μωραΐτου Μάρθας

Αγαπητέ αναγνώστη,

Ίσως δεν είναι γνωστό σε ποια στιγμή της ιστορίας του ανθρώπου γεννήθηκε η Μαιευτική. Είναι όμως γνωστό ότι από την γέννηση της Μαιευτικής οι μαίες της υψηλίου βοηθούν και συμπαραστέκονται στην έγκυο γυναίκα να προετοιμαστεί για τον τοκετό της, να αντέξει τους πόνους της γέννας και να φέρει το παιδί της στον κόσμο, αναλαμβάνοντας επίσης την εκπαίδευση της λεχιάδας στη φροντίδα του νεογνού της. Η εικόνα της μαίας που βοηθά την γυναίκα να εξωθήσει δίνοντας παράλληλα οδηγίες στις γυναίκες που παρευρίσκονται στον τοκετό μέσα στην κρεβατοκάμαρα της γυναίκας είναι καταγεγραμμένη όχι μόνο στη μνήμη των ανθρώπων αλλά και στα έργα τέχνης μεγάλων ζωγράφων. Οι υπηρεσίες της μαίας στην έγκυο, λεχιάδα και νεογνό στο δικό τους χώρο, στο σπιτικό τους, παρέχονται αιώνες πριν έννοιες, όπως "νοσοκομείο" ή "πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας" μπουν στο λεξιλόγιο των ανθρώπων.

Σήμερα στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας η μαία δεν προσφέρει τις υπηρεσίες της μόνο στην έγκυο, την λεχιάδα και το νεογνό, αλλά γενικότερα στην πρόληψη, στον οικογενειακό προγραμματισμό, στη προαγωγή υγείας, στην συμβουλευτική, σε θέματα που προβλέπονται νομοθετικά στα επαγγελματικά δικαιώματα των μαιών και που αναφέρονται στην αναπαραγωγική διαδικασία και υγεία του αναπαραγωγικού συστήματος των γυναικών, από την αρχή της εφηβείας μέχρι και την εμμηνόπαυση.

Η συγγραφή αυτού του βιβλίου δείχνει την φροντίδα των μαιών και ιδιαίτερα των μαιών της Κρήτης για καλύτερης ποιότητας παροχή πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στην ελληνική οικογένεια. Στο πόνημα αυτό οι μαίες της Κρήτης με ευαισθησία συγκέντρωσαν τις γνώσεις τους και τις εμπλούτισαν με τις γνώσεις της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας, στην προσπάθεια τους να δημιουργήσουν ένα χρήσιμο βοήθημα για τις μαίες που ενδιαφέρονται για την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας.

Είναι γεγονός ότι οι μαίες στη χώρα μας ελάχιστα ασχολούνται με τη συγγραφή βοηθημάτων που απευθύνονται στις συναδέλφους τους, εξαιρουμένων των μαιών που αποτελούν το εκπαιδευτικό προσωπικό των τμημάτων Μαιευτικής της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Το πόνημα αυτό εκφράζει εκτός των άλλων την ανάγκη ανάπτυξης της σχετικής βιβλιογραφίας και αναδεικνύει την ωριμότητα της μαιευτικής παιδείας που δέχθηκαν οι συγγραφείς του κατά τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές τους. Σαν μαία και μέλος του εκπαιδευτικού προσωπικού, αλλά και σαν και συγγραφέας εκπαιδευτικών βιβλίων εκφράζω τα συγχαρητήρια μου στις συγγραφείς και παροτρύνω τις συναδέλφους να ακολουθήσουν το παράδειγμα τους.

Καλή ανάγνωση
Δρ. Μάρθα Μωραΐτου,
*Μαία, Επίκουρη Καθηγήτρια,
Προϊσταμένη Τμήματος Μαιευτικής,
Σχολή Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας,
Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης*

Εισαγωγή

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας έγινε με πολλή αγάπη, ενδιαφέρον και αγωνία για την Μαία/ευτή και τη γυναίκα και το νεογνό που καλείται να φροντίσει στη Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας όπου κι αν αυτή ασκείται.

Αρχικός βασικός στόχος της προσπάθειας αυτής ήταν κάθε επαγγελματίας υγείας, να βρει στην παρούσα έκδοση, εύχρηστες οδηγίες και εργαλεία δουλειάς. Η συγγραφή αυτού του βιβλίου έγινε με βάση το πλαίσιο των δραστηριοτήτων που ορίζει η ελληνική νομοθεσία ότι διέπει το επάγγελμα της μαίας/μαιευτή. Επίσης, χρησιμοποιήθηκε πρόσφατη ελληνική και ξένη βιβλιογραφία προκειμένου να τεκμηριωθεί η αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων της μαίας/μαιευτή στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα.

Ο σκοπός του βιβλίου είναι διπλός. Πρώτον, να βοηθήσει στην διδασκαλία των φοιτητών σχολών και τμημάτων επιστημών υγείας του ΤΕΙ και ιδιαίτερα του τμήματος της Μαιευτικής και δεύτερον, να συμβάλει στην αναβάθμιση της κλινικής αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών υγείας που προσφέρονται στην γυναίκα και στο νεογνό στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας.

Στην Ελληνική πραγματικότητα, οι μεταρρυθμίσεις στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας δεν έχουν καταφέρει να επιλύσουν τα επιτακτικά προβλήματα όσο αφορά την ίση πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, την αποτελεσματικότητα και ποιότητα υπηρεσιών υγείας και την οικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων υγείας. Ο ιατροκεντρικός χαρακτήρας του συστήματος υγείας είναι σημαντική τροχοπέδη στις επιδιώξεις αυτές, αφού περιορίζει την αυτονομία των υπολοίπων επαγγελματιών υγείας και της ομάδας της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας κατ' επέκταση, ο ρόλος της οποίας είναι σημαντικότερος για την διασφάλιση της βελτίωσης της υγείας του πληθυσμού.

Οι συχνές συγκρούσεις, η ελλιπής δράση και τελικά οι φτωχές παροχές στη γυναίκα και στο παιδί που καλείται η μαία/ευτής να προσφέρει στη Π.Φ.Υ. ενός εκσυγχρονισμένου συστήματος υγείας ήταν το "λάκτισμα" της απόφασης της συγγραφής αυτού του βιβλίου από αυτή την ομάδα των μαιών που με χαρά σας παρουσιάζουμε.

Ελπίζουμε τα κείμενα αυτού του βιβλίου να συμβάλλουν θετικά στον επιστημονικό προβληματισμό σχετικά με την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και να ενεργοποιήσουν όλους τους επαγγελματίες υγείας, τους φοιτητές και διδάσκοντες έως και τα πρόσωπα - όργανα πολιτικού σχεδιασμού να φέρουν αλλαγές στην υπάρχουσα κατάσταση μέσα από διαδικασίες συνεχούς εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης.

Ευχαριστίες

Το βιβλίο αυτό δεν θα έβλεπε το φως της έκδοσης χωρίς την πολύτιμη συμβολή των συγγραφέων. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά όσους βοήθησαν να γίνει πραγματικότητα η προσπάθεια μας.

Αρχικά τον Καθηγητή της Κοινωνικής και Οικογενειακής Ιατρικής του Πανεπιστημίου Κρήτης **κ. Χρήστο Λιονή**, για την ιδιαίτερη τιμή να προλογίσει το βιβλίο αυτό. Ήταν ο εμπνευστής αυτής της ιδέας για την συγγραφή αυτού του βιβλίου, μα περισσότερο ένας ιδανικός υποστηρικτής του πλαισίου των δραστηριοτήτων της μαίας/μαιευτή στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Η πολύτιμη συμβολή του στα πρώτα δειλά βήματα της συγγραφής και η σημαντική βοήθεια του σε θέματα επιστημονικής τεκμηρίωσης αναφορικά με την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας ήταν πολύτιμη για εμάς.

Τον Καθηγητή και Προϊστάμενο του τμήματος Μαιευτικής ΤΕΙ Αθήνας **κ. Γεώργιο Ιατράκη** για την δημιουργική συνεργασία του και την συμβολή του στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας, καθώς επίσης για την απόλυτη τιμή που μας έκανε να προλογίσει το βιβλίο αυτό.

Την Επίκουρη Καθηγήτρια και Προϊσταμένη του τμήματος Μαιευτικής ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης **κ. Μάρθα Μωραΐτου** η οποία μας έκανε την τιμή να προλογίσει το βιβλίο αυτό, και είναι πάντοτε συνοδοιπόρος σε κάθε προσπάθεια των μαιών, έχοντας συμβάλλει τα μέγιστα στην έρευνα αναφορικά με το πλαίσιο των δραστηριοτήτων της μαίας/μαιευτή. Επίσης, όλο το διδακτικό προσωπικό και τις φοιτήτριες/φοιτητές στα τμήματα Μαιευτικής ΤΕΙ Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Επιπλέον θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα την καθηγήτρια Εφαρμογών του ΤΕΙ Αθήνας και τέως Πρόεδρο του Συλλόγου Μαιών Μαιευτών της Αθήνας **κ. Ελένη Σαμαριτάκη** για τις συμβουλές της και τις επισημάνσεις της στο αρχικό δοκίμιο.

Τον Ομότιμο Καθηγητή Μαιευτικής/Γυναικολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης **κ. Νικόλαο Παπανικολάου**, ο οποίος διαχρονικά αποτελεί έναν ανεκτίμητο παραστάτη του επιστημονικού έργου των μαιών. Επίσης, με την αδιαμφισβήτητα μεγάλη συγγραφική εμπειρία του συνέβαλε στο αρχικό δοκίμιο και επιτέλεσε ένα πολύ σημαντικό έργο.

Επίσης, τον Καθηγητή Μαιευτικής και Γυναικολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών και Πρόεδρο της Ιατρικής Σχολής της Αθήνας **κ. Γεώργιο Κ. Κρεατσά** και τους καθηγητές της Β' Γυναικολογικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών τον **κ. Ν. Βιτωράτο**, τον **κ. Α. Λιάπη**, την **κ. Α. Μαλαμίτση**, την **κ. Γ. Γιαννάκη** και τον **κ. Δ. Ρίζο** για τις πολύτιμες συμβουλές τους και διορθώσεις τους στα Κεφάλαια 5, 8, 9 & 12.

Επιπρόσθετα, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα, τα διοικητικά συμβούλια των Συλλόγων Επιστημόνων Μαιών- Μαιευτών αλλά και όλες τις συναδέλφους μας μαίες/μαιευτές, για την αμέριστη συμπαράσταση τους κατά την διάρκεια της συγγραφής, η οποία υπήρξε καταλυτική για την ολοκλήρωση και έκδοση του βιβλίου.

Επίσης, την **κ. Αφροδίτη Ρωμανίδου** για την φιλολογική επιμέλεια, την **κ. Μαρία Σπανάκη**, την **κ. Ευαγγελία Καβουσανάκη**, τον **κ. Παύλο Θεοδωράκη**, την **κ. Στέλλα Ανυφαντάκη**, τον **κ. Βασίλειο Δαφέρμο**, την **κ. Μαρία Δάγλα**, την **κ. Christina Iglesias** και την Άναντα Ανδρουλάκη, την Παρασκευή-Εύα Ανδρονικίδη, το Ινστιτούτο Υγείας Παιδιού και το Σύλλογο Ευτοκία.

Εκφράζουμε, επίσης, τις ευχαριστίες μας στον **κ. Χρήστο Πασχαλίδη** για την εμπιστοσύνη του και την παραχώρηση των εικόνων του βιβλίου, και στην **κ. De Col** από τις Ιατρικές Εκδόσεις Πασχαλίδη, η οποία επιμελήθηκε το εξώφυλλο και το "στήσιμο" όλου του βιβλίου σε πολύ λίγο χρόνο.

Τέλος, οφείλουμε ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη σε όλους όσους μας συμπαραστάθηκαν ηθικά και ιδιαίτερα στο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον μας, οι οποίοι με την πολύπλευρη συμμετοχή τους στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος βοήθησαν στην συγγραφή αυτού του βιβλίου. Τους ευχαριστούμε όλους από καρδιάς.

Η Συγγραφική Ομάδα

**Αντωνίου Ευαγγελία, Βιβιλάκη Βικτωρία,
Ρωμανίδου Αναστασία, Ντάγκα Δέσποινα,
Βασιλάκη Ευαγγελία, Σουρανάκη Ευαγγελία,
Κεφαλογιάννη Αικατερίνη, Λεονταράκη Ελένη**

Περίληψη

Τα κείμενα που ακολουθούν είναι μια προσπάθεια που έγινε από μια ομάδα μαιών με σκοπό να γίνει ευρύτερα γνωστός ο ρόλος της μαιίας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, αλλά και γενικότερα σε οποιοδήποτε πλαίσιο και αν χρειαστεί να εργαστεί. Επίσης στο να μπορεί το πόνημα αυτό να διαβαστεί με άνεση και ενημερωτικά από μαιία ή όποιον θα ενδιαφερόταν για το θέμα.

Περιεχόμενα

Πρόλογος αν. καθ. Λιονή Χρήστου	vii
Πρόλογος καθ. Ιατράκη Γεωργίου	ix
Πρόλογος Δρ. Μωραϊτού Μάρθας	xi
Εισαγωγή	xiii
Ευχαριστίες	xv
Περίληψη	xvii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ - ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	1
1. Μαία: ο διεθνής ορισμός	1
2. Όρκος της μαίας	1
3. Πόσο παλιά είναι η έννοια του όρου μαία και πόσο διαχρονικό το επάγγελμα της ανά τον κόσμο	1
4. Διαδρομή του μαιευτικού επαγγέλματος στην Ελλάδα	4
5. Το νομικό καθεστώς που διέπει το επάγγελμα της μαίας	7
6. Δεοντολογία του μαιευτικού επαγγέλματος	9
Α. Το "δέον γενέσθαι" αυτό που πρέπει να γίνει	9
Β. Το επάγγελμα και το επαγγελματικό περιβάλλον της	9
Γ. Το έργο της μαίας	10
Δ. Βασικές υποχρεώσεις	11
Ε. Συμπεριφορά προς τη γυναίκα	11
ΣΤ. Υποχρεώσεις της μαίας προς την κοινότητα σαν σύνολο	11
Ζ. Υποχρεώσεις της μαίας προς τον εαυτό της	11
Η. Η προσωπικότητα της μαίας	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	15
1. Εισαγωγή	15
2. Ορισμός της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας	15
3. Οι σύγχρονες απόψεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας	16
4. Ελληνική Νομοθεσία για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας	17
5. Η εννοιολογική προσέγγιση της υγείας	19
6. Καταγραφή χαρακτηριστικών και προβλημάτων του γυναικείου πληθυσμού στην ζώνη ευθύνης της μαίας	20
7. Δείκτες υγείας	21
8. Οργάνωση μαιευτικής φροντίδας στην κοινότητα	22
9. Αξιολόγηση της ποιότητας της μαιευτικής φροντίδας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας	23
Α. Ποιότητα	23
Β. Αξιολόγηση των υπηρεσιών υγείας	24
Γ. Μαιευτική φροντίδα στην κοινότητα	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	29
1. Εισαγωγή	29
2. Η προαγωγή υγείας στην Ελλάδα	29
3. Αγωγή υγείας	29
4. Σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της υγείας στη κοινότητα	31
Α. Προληπτικός έλεγχος του Ca του τραχήλου της μήτρας στην κοινότητα	32
Β. Εξέταση μαστού - Μαστογραφία	35

5. Κλινική Εξέταση	.36
Α. Ιστορικό	.36
Β. Κλινική εξέταση	.38
6. Φύλλο γυναικολογικού ιστορικού	.39
7. Ατομικό δελτίο παρακολούθησης	.40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ	.43
1. Πληροφόρηση, οδηγίες και εφαρμογή	.43
2. Αντισύλληψη και έφηβοι	.44
3. Αντισύλληψη και μέθοδοι αντισύλληψης	.44
4. Χορήγηση αντισυλληπτικού δισκίου	.45
5. Τοποθέτηση ενδομήτριου σπειράματος (IUD)	.46
6. Ανδρικό προφυλακτικό	.47
7. Κολπικό διάφραγμα	.48
8. Επιδημιολογικά στοιχεία	.48
9. Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα	.48
10. Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία	.52
11. Εξοπλισμός	.54
12. Φύλλο οικογενειακού προγραμματισμού και εφήβων	.55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
ΚΥΗΣΗ	.57
1. Εισαγωγή	.57
2. Ορισμός	.57
3. Μαιευτικό ιστορικό	.57
4. Διάγνωση	.58
5. Κλινική εξέταση	.58
6. Ειδικές εξετάσεις	.60
7. Συνηθέστερες διαγνωστικές επεμβάσεις	.61
8. Έλεγχος των καρδιακών παλμών του εμβρύου	.61
9. Παρακολούθηση κύησης	.61
Α. Γενική αίματος	.61
Β. Ομάδες αίματος και παράγοντας Rhesus	.61
Γ. Εξέταση Coombs	.62
Δ. Έλεγχος θυρεοειδούς αδένος	.63
Ε. Έλεγχος πήκτικότητας	.63
ΣΤ. Βιοχημικός έλεγχος	.63
Ζ. Γενική ούρων - Multistix	.63
10. Αιματοπάθειες	.64
Α. Δρεπανοκυτταρική νόσος	.64
Β. Μεσογειακή αναιμία	.66
11. Έλεγχος ιογενών λοιμώξεων	.67
Α. Δείκτες ηπατίτιδας	.67
Β. Αντισώματα ερυθράς	.67
Γ. Μεγαλοκυτταροϊός (CMV)	.68
Δ. Ιός του έρπητα (HSV)	.68
Ε. HIV	.68
12. Έλεγχος για βακτηριακές και παρασιτικές λοιμώξεις	.69
Α. Λιστέρια	.69
Β. Σύφιλη	.69
Γ. Τοξοπλάσμωση	.69
13. Διαιτητική αγωγή - Υγιεινή σώματος	.70
14. Φύλλο μαιευτικού ιστορικού	.70
15. Φύλλο εξέτασης εγκύου	.72
16. Πρόγραμμα εξέτασης εγκύου με χαμηλό ή καθόλου κίνδυνο	.72
17. Επιπλοκές στην αρχόμενη κύηση	.73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
ΤΟΚΕΤΟΣ	.77
1. Ορισμός	.77
2. Εξοπλισμός	.77
3. Φύλλο μαιευτικής φροντίδας κατά τον τοκετό	.78

Περιεχόμενα

4. Τοκετός στο σπίτι	79
5. Εκτέλεση τοκετού επί ισχιακής προβολής σε περίπτωση ανάγκης και απουσία μαιευτήρα	81
6. Κατακράτηση πλακούντα	81
7. Έγκαιρη διάγνωση παθολογικών καταστάσεων	84
8. Επισκόπηση περινέου, κόλπου, τραχήλου	85
9. Ανάνηψη νεογνού	85
10. Φροντίδα νεογνού	85
11. Μεταφορά προβληματικού νεογνού	87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
ΛΟΧΕΙΑ	91
1. Εισαγωγή	91
2. Μαιευτική φροντίδα	91
3. Υποχρεώσεις μαιάς	92
4. Κατ'οίκον επισκέψεις	92
5. Ανατομικές μεταβολές	94
6. Φυσιολογικές μεταβολές	95
7. Φροντίδα στο νοσοκομείο	97
8. Επιλογή και διάρκεια των επισκέψεων	98
9. Νοσηρότητα στην λοχεία	98
10. Θηλασμός	101
11. Αντισύλληψη	101
12. Οδηγίες	102
13. Αποτελεσματικότητα της κοινοτικής μαιευτικής στην λοχεία	102
14. Διάγραμμα παρακολούθησης της μητέρας στη λοχεία	104
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	
ΝΕΟΓΝΟ	109
1. Ορισμός	109
2. Παρακολούθηση και φροντίδα	109
3. Βάρος - Ύψος	109
4. Περίμετρος κεφαλής	110
5. Θερμοκρασία	110
6. Αναπνοή - Καρδιακοί παλμοί (σφύξεις)	110
7. Δέρμα	110
8. Στόμα	110
9. Μάτια	110
10. Ομφαλός	111
11. Ούρηση	111
12. Έντερο - Κενώσεις	111
13. Νεογνικός ίκτερος	111
14. Φωτοθεραπεία	112
15. Αιμολυτική νόσος	112
16. Πυρινικός ίκτερος	112
17. Κύρια αντανακλαστικά τελειόμηνων νεογνών	113
18. Φύλλο παρακολούθησης νεογνού	114
19. Οδηγίες φροντίδας για τους γονείς	115
20. Οδηγίες τεχνητής διατροφής	115
21. Εθνικό πρόγραμμα προληπτικού ελέγχου νεογνών	115
Α. Οδηγίες αιματοληψίας	115
Β. Προληπτικός έλεγχος νεογνών (Screening)	116
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	
ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ	121
1. Εισαγωγή	121
2. Η Ελληνική πραγματικότητα	121
3. Συμβουλευτική για την εγκατάσταση και διατήρηση του θηλασμού	122
4. Φάρμακα και θηλασμός - Αντενδείξεις	124
5. Μοντέλα υποστήριξης του Μητρικού θηλασμού στην κοινότητα	124
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	
ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΜΑΙΑΣ / ΜΑΙΕΥΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ	133
1. Εκτέλεση φαρμακευτικής αγωγής κατόπιν ιατρικής οδηγίας και παρασκευής παρεντερικών διαλυμάτων	133

2. Καθετηριασμός ουροδόχου κύστης	133
3. Τοποθέτηση καθετήρα LEVIN κατόπιν ιατρικής οδηγίας	133
4. Περιποίηση τραύματος και χειρουργικών τομών σε περίπτωση ανάγκης	133
5. Συρραφή μικροτραυμάτων σε περίπτωση ανάγκης	133
6. Εκτέλεση γραπτών οδηγιών βάση καθηκοντολογίου που έχουν ορισθεί από το γιατρό	133
7. Λήψη αίματος για εργαστηριακές εξετάσεις	134
8. Λήψη κοιλιακού εκκρίματος για μικροβιολογική εξέταση	134
9. Προετοιμασία και αποστείρωση εργαλείων και υγειονομικού υλικού	136
Α. Ξηρός κλίβανος	137
Β. Υγρός κλίβανος	137
10. Συνταγογράφηση φαρμάκων	137
11. Λήψη και καταγραφή ατομικού ιστορικού, τήρηση απαραίτητων εγγράφων, διαγραμμάτων, μητρώων, ιστορικών και αρχείων και με χρήση σύγχρονης τεχνολογίας	141
12. Φύλλο κοινωνικών και δημογραφικών στοιχείων	143

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ	145
1. Εισαγωγή	145
2. Ψυχολογική ετοιμότητα για γονεϊκότητα	145
3. Ψυχολογικές διαφοροποιήσεις κατά την διάρκεια των 3 τριμήνων της εγκυμοσύνης	146
Α. Α' τρίμηνο	146
Β. Β' τρίμηνο	146
Γ. Γ' τρίμηνο	147
4. Μαθήματα προετοιμασίας για γονεϊκότητα (ψυχοπροφυλακτική)	147
5. Οι πρώτες ώρες μετά την γέννηση	148
6. Συμβουλευτική σε γυναίκες μετά από εκβολή αυτόματη ή τεχνητή	148
7. Προαγωγή της ψυχικής υγείας της γυναίκας	150
8. Υπογόνιμα ζευγάρια	150
9. Ενδοοικογενειακή βία	152

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΑΚΡΑΤΕΙΑ ΟΥΡΩΝ ΣΤΗΝ Π.Φ.Υ.	155
1. Εισαγωγή	155
α. Ακράτεια από προσπάθεια	155
β. Επιτακτική ακράτεια	155
γ. Μεικτή ακράτεια	155
δ. Ακράτεια υπερπλήρωσης	155
ε. Βασική αξιολόγηση γυναικών με ακράτεια	157
στ. Εξοπλισμός-εργαλεία	157
2. Αλγόριθμος διαχείρισης ακράτειας ούρων στη Π.Φ.Υ.	158

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΜΑΣΤΟΣ- ΜΑΣΤΟΠΑΘΕΙΕΣ	161
1. Μαστός	161
2. Έκκριση γάλακτος	161
3. Κλινική εξέταση	161
4. Εργαστηριακός έλεγχος	162
5. Καρκίνος μαστού	163
6. Ινοκυστική μαστοπάθεια	163
7. Ιναδενώματα	163
8. Θηλώματα	165
9. Οξεία πυώδης μαστίτιδα	165
10. Γαλακτοφορίτιδα	165
11. Μασταλγία	165
12. Ευρωπαϊκός κώδικας κατά του καρκίνου	165

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΡΚΙΝΟΣ: ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	167
1. Καρκίνος του μαστού	167
2. Καρκίνος του ενδομητρίου	168
3. Καρκίνος του τραχήλου	168
4. Καρκίνος της ωοθήκης	169

Περιεχόμενα

5. Καρκίνος του αιδοίου	169
6. Κατ' οίκον φροντίδα των ασθενών με καρκίνο	170
7. Προϋποθέσεις κατ' οίκον φροντίδας	171
8. Φροντίδα από την κοινοτική μαία σε ασθενή με γυναικολογικό καρκίνο	171
9. Προβλήματα στην κατ' οίκον φροντίδα ασθενών	171
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15	
ΚΛΙΜΑΚΤΗΡΙΟΣ - ΕΜΜΗΝΟΠΑΥΣΗ - ΟΣΤΕΟΠΟΡΩΣΗ	175
1. Εμμηνόπαυση (Ορισμός/φυσιολογία/θεραπεία)	175
2. Μαιευτική φροντίδα	176
3. Οστεοπόρωση (κλινική εικόνα/διάγνωση/πρόληψη/θεραπεία)	176
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16	
Η ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ	181
1. Σημασία	181
2. Ποσοτική έρευνα	182
3. Ποιοτική έρευνα	182
4. Περιγραφική επιδημιολογική έρευνα	182
5. Διαμόρφωση ερωτηματολογίου για την διεξαγωγή έρευνας	185
Α. Το θεωρητικό υπόβαθρο και η εγκυρότητα του περιεχομένου	185
Β. Πιλοτική εφαρμογή	186
Γ. Περιορισμοί της έρευνας με ερωτηματολόγιο	187
Δ. Ποσοστό συμμετεχόντων	187
Ε. Το σφάλμα της προκατειλημμένης απάντησης	187
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17	
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	189
1. Γενικά καθήκοντα	189
2. Ειδικά καθήκοντα	189
3. Τομείς εργασίας	190
4. Άσκηση δικαιωμάτων	190
5. Γενικές διατάξεις	194
6. Τελικές διατάξεις	195
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18	
ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.	197
1. Νομικό καθεστώς	197
2. Πεδίο εφαρμογής	198
3. Διπλώματα, πιστοποιητικά και άλλοι τίτλοι	198
4. Κεκτημένα δικαιώματα	199
5. Χρήση τίτλου εκπαίδευσης	199
6. Διατάξεις	200
7. Οδηγίες συμβουλίου ευρωπαϊκών κοινοτήτων	203
8. Πρόγραμμα εκπαίδευσης των μαιών	205
9. Απόφαση συμβουλίου ευρωπαϊκών κοινοτήτων	206
10. Τελικές διατάξεις	210
11. Σύνδεσμος συλλόγων μαιών Ε.Ε. (LIAISON COMMITTEE)	213
12. Ευρωπαϊκή ένωση μαιών (E.M.A.)	214
13. Η διακήρυξη του μονάχου	215
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19	
ΠΕΡΙ ΑΜΒΛΩΣΕΩΝ (Νόμος 1609/1986)	217
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20	
ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ (Νόμος 344/1976)	221
1. Δήλωση γέννησης νεογνού - Προθεσμίες	221
2. Πράξεις θανάτου νεογνού	221
3. Στοιχεία περιεχόμενα σε όλες τις ληξιαρχικές πράξεις	222
4. Δήλωση γεννήσεως	222
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21	
ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ (Π.Ο.Υ) ΓΙΑ ΤΟ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΤΟΚΕΤΟ	227
1. Χρήσιμες πρακτικές	227

2. Επιβλαβείς πρακτικές	231
3. Ανεπαρκείς πρακτικές	233
4. Ακατάλληλες πρακτικές	234
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22	
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	241
Α. Στάδιο εκτίμησης και μελέτης της κοινότητας	242
Β. Στάδιο διάγνωσης και αξιολόγησης	243
Γ. Στάδιο σχεδιασμού και προγραμματισμού	244
Δ. Στάδιο εφαρμογής	245
Ε. Στάδιο αξιολόγησης και επαναπροσδιορισμού	246
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ	249
1. Σημερινή κατάσταση	249
2. Προτάσεις για τη βελτίωση	252
3. Ελάχιστη δέσμη δραστηριοτήτων	253
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	255
1. Απόφαση ορισμού και σύσταση της adhoc επιτροπής	255
2. Ερωτηματολόγιο καταγραφής της υπάρχουσας κατάστασης	256

